

Nieuwsbrief

Nummer 14, augustus 2015

De leegte leeg laten

Wanneer je in je leven te maken krijgt met verlies, dan is dat vaak niet alleen een pijnlijke maar in bepaalde opzichten ook een bedreigende ervaring. Onge- wenst zonder werk raken, een geliefd mens uit je naaste om- geving verliezen, geen vervul- ling vinden in je verlangen om kinderen te krijgen, niet erkend worden om wie je in wezen bent - het zijn even zovele voorbeelden van verlies en leegte, waarmee je je moet zien te verhouden.

De leegte in je leven kan als een enorme bedreiging op je af komen. Want het verlies van iemand die (of iets dat) deel uitmaakt van de essentie van je bestaan betekent vaak tegelijkertijd, dat een groot deel van de *betekenis* wegvalt, die inhoud geeft aan je leven. En als het leven zonder betekenis, zonder zin dreigt te raken, dan kun je daar meestal maar moei- lijk mee overweg. Een leven zonder zin of betekenis wordt *als zodanig* leeg en zonder perspectief.

Vervangende zingeving

In de meeste gevallen van een leegte-ervaring ben je geneigd om de akeli- ge dreiging van zinloosheid of betekenisverlies tegemoet te treden met

In deze aflevering:

- De leegte leeg laten (p. 1)
- Aankondiging Studiedag sociale media (p. 3)
- Zaken om vast te houden (p. 4)
- Voor de agenda (p. 7)
- Van de bestuurstafel (p. 7)

het zoeken naar vervangende zingeving. Je vult de leegte het liefst maar zo snel en adequaat mogelijk op, zodat de dreiging - minstens voor je gevoel - minder wordt. Of misschien beter hanteerbaar. De vervangende zingeving maakt het leven weer enigszins overzichtelijk. Er wordt een nieuw perspectief zichtbaar, waardoor het absurde van de ervaren leegte wordt afgewend. Werkloosheid proberen we te bestrijden met het zoeken naar ander, misschien wel vrijwillig werk. Ongewenste kinderloosheid kan aanleiding zijn tot adoptie van kinderen.

De steeds leger wordende kerkbanken, waar trouwe bezoekers van vieringen zich mee geconfronteerd zien, zijn ook een signaal van betekenisverlies, waarmee wij ons moeten zien te verhouden. Het verlies aan betekenis van kerk en geloof is niet alleen een onmiskenbaar teken van hoe een groot deel van de hedendaagse mensen hierin positie kiest. Dat is overigens ieders goed recht. En die keuze dient *tout court* gerespecteerd te

worden. Maar de bedoelde leegte is tevens - voor wie kerk en geloof ter harte gaan - een confronterende, zelfs bedreigende vraag. Want als zoveel mensen er de zin niet van kunnen beamen, kan ik dan in de akelige, bedreigende leegte van het kerkgebouw voor *mijzelf* nog voldoende betekenis bijeen harken? Want de vraag dringt zich op: heb ik het dan steeds bij het verkeerde eind gehad?

Om deze leegte te bemeesteren, worden in de praktijk verschillende strategieën gehanteerd. Het ontwikkelen van innovatief beleid, het inzetten van sociale media, het organiseren van attractieve religieuze of kerkelijke evenementen, het plegen van diepgravend onderzoek naar de oorzaken van de verminderde betekenis van geloof, religie en kerk, het aanbieden van spirituele en catechetische cursussen, het benadrukken van de noodzaak om vooral de diaconale activiteiten van de kerk uit te werken - het zijn allemaal terreinen die niet onbenut moeten blijven in het zoeken naar een relevante betekenis van geloof en kerk. Al deze initiatieven kunnen bijdragen aan een nieuwe, hedendaagse zingeving voor wie religieus geëngageerd is.

Wij

Tegelijkertijd moet worden vastgesteld, dat al deze initiatieven van *menselijke* origine zijn. *Wij* zoeken oplossingen om de absurde leegte tegemoet te treden. *Wij* proberen op een nieuwe manier toekomst te vinden voor een bedreigende ontwikkeling, die we liever anders zouden zien. *Wij* zoeken naar zin voor een gegeven, dat we beschouwen als ongewenst en zonder steekhoudende betekenis. En daarbij moet onverbiddelijk worden aangekend: *wij kunnen niet anders*. Want als we *zelf* geen nieuwe betekenis kunnen ontdekken in de leegte, wie moet het dan doen?

Tenzij... Tenzij we op een andere manier leren kijken naar de leegte. Er zijn mensen, die de leegte juist opzoeken om een nieuwe manier van denken en leven te ontwikkelen. Kloosterlingen die het rustige ritme van werken en bidden als leidraad in hun leven kiezen, de kluizenaars in de eerste eeuwen van het christendom die de onherbergzame eenzaamheid van de woestijn betreden, hedendaagse mensen die bewust de stilte ingaan, mensen die de soms ondraaglijke drukte van hun werk tijdelijk verruilen voor een *sabbatical*, - het zijn (naast andere) slechts enkele illustraties van deze andere wijze van kijken naar de leegte. De leegte als leerplaats, de leegte als bron van spirituele vernieuwing.

De leegte erkend

En wellicht is het - voortbordurend op het bovenstaande - mogelijk om ook op een andere manier te kijken naar de leegte van de kerkenbanken. Niet meer met weemoed of met valse hoop. Maar als een feitelijk gegeven, als een onmiskenbare leegte, die juist als zodanig erkend moet worden. De leegte heeft immers ook een *goddelijke* dimensie, die wij uit het oog dreigen te verliezen wanneer we haar - in onze angst voor betekenisverlies - te snel willen opvullen met *onze* oplossingen en initiatieven. De leegte mag ook gewoon leeg zijn, zodat we *God zelf* de ruimte geven om *ons* een nieuwe betekenis te leren zien in de feitelijke, harde en soms beangstigende werkelijkheid.

Leren van de leegte. Leren, dat we niet voor alles een oplossing moeten willen bedenken. Leren zien, dat de leegte ook een nieuw begin kan worden. Zonder dat wij weten uit welke richting dat nieuwe begin moet komen. Leren, dat we God de ruimte moeten laten om ons toekomst te wijzen. En leren bidden, dat het ons gegeven mag zijn om dit nieuwe, goddelijke begin te ontwaren.

Wiel Hacking

Aankondiging: studiedag sociale media

Eric van den Berg

Meegaan met de hedendaagse technologische ontwikkelingen is niet eenvoudig. Er zijn mensen die zeggen, dat het nauwelijks is bij te houden. Vanuit de VPW-Breda willen we een poging doen om je in je pastorale beroepsuitoefening daarbij een handje te helpen.

Op donderdag 29 oktober bieden we een studiedag aan over het gebruik van sociale media (zoals Facebook en Twitter) in het pastoraat. We hebben drs Eric van den Berg, communicatieadviseur en eigenaar van www.isimedia.nl, bereid gevonden om ons daarbij wegwijs te maken. Globaal komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- algemene inleiding over aard, werkwijze en reikwijdte van sociale media en meer specifiek m.b.t. het pastoraat
- praktijkvoorbeelden van het gebruik van Facebook, Twitter en een weblog in het pastoraat

Bedoeling is dat deelnemers hun eigen tablet of (handiger!) laptop meenemen om in de middag zelf te oefenen met de aangereikte suggesties.

De studiedag wordt gehouden in Gemeenschapshuis De Trapkes, Hertogstraat 5, 4714 BZ Sprundel. Aanvang 9.30 uur (inloop vanaf 9.00 uur), einde om 16.30 uur. Er wordt een lunch aangeboden. En er is gelegenheid om een rondleiding te volgen in het multifunctioneel centrum en de kerk.

Deelname voor leden van de VPW kost € 25,00, voor niet-leden € 50,00. Deze kosten kunnen bij de werkgever gedeclareerd worden als studiekosten. Het bedrag voor deelname kan contant worden voldaan bij binnenkomst (kwitanties worden verstrekt). Het maximum aantal deelnemers voor deze studiedag is vijftien. Aanmeldingen worden verwerkt in volgorde van binnenkomst. Je kunt je aanmelden via onze secretaris Frans Vermeulen (telefoon en mailadres in de kop van deze Nieuwsbrief) tot uiterlijk vrijdag 23 oktober.

Zaken om vast te houden

Impressie van de ALV van de VPW, Utrecht, 18 juni 2015

Thema's: kerk bestendigen; jongeren raken; jongeren vasthouden; diaconie als de manier om kerk soms even te laten gebeuren; en liturgie dan?; servicekerk of ook nog vrijwilligerskerk? Heeft de oude kerk nog toekomst? Verbinding van liturgie en dagelijks handelen (ekklesia; maatschappelijke relevantie van kerk... en de toekomst van het beroep van pw.

Theologe Catherine Verviers (1983)

Werkt in liturgisch team van Ekklesia Amsterdam. Verzorgt programma; bereidt liturgie voor en 'spreekt' (ipv preekt!). Wekte de indruk niet bijzonder thuis te zijn in de katholieke traditie. Maar de traditie van de Ekklesia is ook een eigene. Het Bijbels spreken, profetisch spreken, staat er centraal (Oosterhuis). Catherine doet haar best zich daarin verder te scholen. Ze bereidt haar toespraken voor samen met anderen: waaronder bijbelkenners. Inzet van de ekklesia: een ander perspectief op dezelfde werkelijkheid. Uitdaging is om Bijbel en wereld bij elkaar te brengen. Men besteedt veel aandacht aan kwaliteit, kreeg ik de indruk (niet 'ook nog even een preekje schrijven').

Vraag: hoe krijgt deze liturgie handen en voeten in dagelijks leven? Daarop kon Catherine geen duidelijk antwoord geven. Laat men dat aan de bezoekers zelf over? (pd: maar hoe is dat in de traditionele kerk?)

De ekklesia is geen duidelijke gemeenschap (in de zin van Hand.2). Ze biedt service troost aan de bezoekers? Ze prikkelt aanwezigen om er zelf een weg mee te zoeken?

Iwan Osseweijer, diaken (1980)

Heeft zich op zijn 18e laten dopen. Ouders niet gelovig/kerkelijk. Studeerde theologie en werd pastoraal werker (bisdom R'dam). Is getrouwd, drie kinderen op basisschool.

Liet zich diaken wijden (nu: met boordje). Reden: betrokkenheid op de wereldkerk, verbondenheid met bisschop (van den Hende). Lijkt nog zoekende te zijn (pd). Vertelde dat hij veel had gezocht voordat het zo ver was gekomen. Ondermeer in New Age-sferen. Vraag: heb je daar ook wat gevonden? Antwoord: ik kwam later jeugdigen tegen die geesten oproepen; ik wist nu dat dat niet goed was. Vraag: iets positiefs gevonden in New Age dat je wel meeneemt? Geen duidelijk antwoord hierop.

Gaat vrijwel niet voor in weekendvieringen; een enkele keer naast een priester. Toen er een keer een priester niet kwam opdagen stond Iwan op en zei: laten we nu niet naar huis gaan maar samen bidden. Hij zit vaak achter in de kerk om mensen welkom te heten. Stimuleert anderen ook 'welkom te heten'.

Toen het later ging over de toekomst van de kerk gaf hij aan: katholieke kerk wordt een eilandje. Iwan bedoelde dat in positieve zin (als een soort van 'vaste oase'? -niet: afgesloten van de wereld)

Maria de Kruijf (1989)

Van huis uit gereformeerd. Begon aan studie sociologie. Maar dat was te veel statistiek, te veel buitenkant. Daarna de diepte in met theologie. Wilde weten hoe het met God zit, de waarheid. Maar: het gaat voor jongeren nu niet meer om waarheid, maar om relevantie: hoe werkt het, wat kun

je er mee, wat doe je ermee?

Kwam in oecumenisch project 'De Stek'. Jongerenwerk met diaconale insteek. Ze laat jongeren ervaringen opdoen. Liet dia zien van een grote doos in een hoogbouwwijk: ik nodig jongeren uit om kennis te maken met een daklozen en zelf ook een nacht buiten te slapen. Met jongeren naar gedetineerden, enz., enz.. Dat is voor haar kerk: Matteus 25 (M25 -Den Haag-). Kerk gebeurt ter plekke waar mensen geïnspireerd handelen.

Vraag: komen jongeren terug? Maria: veel jongeren komen maar heel af en toe; ze hebben het heel druk met school en hobby's. Dat is de laatste 15 jaar veel 'erger' geworden. Maar... ook als ik ze een ervaring mee kan geven, is dat toch prima?

Een collega: bij diaconie gaat het om wederkerigheid. Niet alleen 'aandacht en hulp voor de ander', maar ook 'je laten raken door de ander' en er zelf een ander mens van worden. Dat is kerk. En dat gebeurt bijna automatisch wanneer mensen in de gelegenheid worden gebracht 'de ander' echt te ontmoeten.

(Andere collega: men zou het proefschrift van Henk Meeuws moeten lezen, over diaconie en mystagogie.)

Uit de groep: voor veel mensen zit kerk vast aan kerkgebouw.

Maar jongeren ontmoeten elkaar los van een bepaalde locatie. Ze hebben elkaar al gesproken voor ik als pastor bij hen ben... via de groepsapp; ik zit 'uiteraard' niet in die app, zei de pastoraal werkster.

Kerk blijft zich ontwikkelen.

Iwan zei: kerk blijft er wel, heel klein, op dezelfde manier als nu.

Maria zei: God gaat met de kerk een weg... je weet niet waar heen. Het is tweerichtingsverkeer -God doet ook mee-. Maria geeft ook levensbeschouwing op een middelbare school. Ze merkt: jongeren hebben in het geheel geen idee meer waar het bij kerk over gaat. En veel negatieve beelden ook.

(Catherine had niet zo'n duidelijk idee over kerk in de toekomst?) Een collega: we moeten er zelf op uit trekken; laten zien wat ons beweegt. Een pw'ster -ook tijdens de lunch nog gesproken- vertelde: ik ga naar voortgezet onderwijs (ROC) en doe met jongeren onder schooltijd diaconale projecten. Ik sluit daarnaast ook aan bij het Vormsel. Laat de jongeren kennis maken met diaconale projecten, met verborgen kanten van de samenleving. Jongeren gaan met ouderen in gesprek en hebben hun oren wijd open over wat ze horen aan bezieling, verlangens en zorgen. De uitstapjes met de parochie (onder schooltijd) worden ingekaderd in een totaal lessenspakket rondom een bepaald thema. Maar dan willen ze het kerkgebouw in en zitten ze vol vragen. Velen hebben nog nooit een kerk van binnen gezien. Ze willen weten waar de beelden en

Peter Derks

schilderingen over gaan.

Deze collega is ook bezig met jonge gezinnen. Ze merkt: nu men zich als kerkelijk betrokkene in deze tijd meer moet verantwoorden, wil men ook wel meer weten. Een kleine groep gaat zich meer verdiepen. Daar moet parochie kansen voor geven, in korte bijeenkomsten met veel dialoog en een keur aan werkvormen (ook: korte vieringen): bij elkaar komen om 11.00 uur, een viering van 50 minuten, pannenkoeken eten, een spelvorm (ouders en kinderen apart) en om 14.00 uur weer naar huis (eten al gedaan! -men kan gelijk verder met het middagprogramma.)

De vraag werd gesteld naar de relevantie van kerk voor onze samenleving, de maatschappelijke waarde. Die is er wel. Kerk heeft andere waarden dan de overheersende waarden van de samenleving. Theologen zouden er zich meer mee bezig moeten houden. (Pd: Erik Borgman houdt zich daar toch mee bezig! En de huidige paus laat telkens zien hoe geloof raakt aan problematieken in de samenleving)

Dongen, 19 juni 2015, Peter Derks

Voor de agenda

- Donderdag 15 oktober 2015 van 14.00 tot 17.00 uur: Algemene Ledenvergadering VPW-Breda in Hoeven
- Donderdag 29 oktober 2015 van 9.30 tot 16.30 uur: Studiedag sociale media in Sprundel
- Maandag 16 tot woensdag 18 november in Aken: internationale conferentie over *Herausforderungen und Entwicklungen unseres Berufes*

Van de bestuurstafel

Op dinsdag 19 mei was het bestuur bijeen in Goes. Er is onder andere gekeken naar de financiële cijfers, zodat deze tijdig besproken zijn t.b.v. de ALV in oktober. Als inleider voor het inhoudelijke gedeelte denken we aan Marjeet Verbeek; de precieze invulling van het inhoudelijke deel van de ALV moet nog worden vastgesteld. Ook is tijdens de bestuursvergadering naarstig, maar nog zonder resultaat gezocht naar een persoon die de layout van *Periodiek* kan gaan verzorgen. Tenslotte werd aandacht besteed aan de plannen voor een studiedag sociale media en aan de voortgang van het door de landelijke VPW ingezette proces rondom *Hart van het pastoraat*.

Op donderdag 6 augustus vergaderde het bestuur in Roosendaal. Het programma voor de studiedag sociale media werd verder geconcretiseerd. En

ook de inhoudelijke invulling voor de ALV is nader besproken. Marjeet Verbeek zal gevraagd worden – als nadere uitwerking van *Hart van het pastoraat* – om ons mee te nemen in het thema *Horen, Zien en Verbeelden*. Verder is besloten om in een later stadium aandacht te besteden aan de door het bisdom uitgegeven brochures *Gedragscode pastoraat* en *Welzijn en functioneren pastorale beroepskrachten*.

Volgende nummer

Het volgende nummer van deze Nieuwsbrief verschijnt rond 20 november 2015. Kopij kan worden aangeleverd tot 1 november via wielhacking@gmail.com.